

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи
Кафедра фінансів імені Л.Л. Тарангул

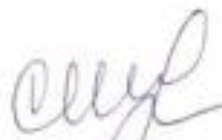
Затверджено
Науково-методичною радою Університету,
протокол від «07» 2021 р. № 6
Голова НМР А. О. Моношико

Робоча програма
навчальної дисципліни
«ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-наукова програма «Управління публічними фінансами»
Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» складена на основі освітньо - наукової програми «Управління публічними фінансами», другого (магістерського) рівня спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою Університету ДФС України від 26.04.2021 року (протокол № 5).

Укладач(і):

О.С. Сокирко, к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул

Рецензенти:

М. Д. Бедринцев, к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул;

Л. В. Діленко, к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків

Гарант освітньої програми

О.Д. Горлей, д.е.н., професор кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул;

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою фінансів імені Л. Л. Тарангул, протокол від «11» __06__ 2021 № 14.

Завідувач кафедри

М. Д. Бедринцев, к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні вченої ради ННІ фінансів, банківської справи, протокол від «15» 06 2021 року № 10

Голова вченої ради ННІ фінансів,
банківської справи

М. О. Кужельс,
д.е.н., професор

Завідувач
навчально-методичного відділу

І. В. Качур, к.б.н., доцент

РЕЦЕНЗІЯ
на робочу програму навчальної дисципліни
«Фінансові ресурси місцевого самоврядування»
другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» розроблена на основі останніх змін чинного законодавства України в цій сфері. Важливим акцентом в ній є процес децентралізації, що реалізовується наразі в Україні. Важливою складовою цього процесу є передача прав, повноважень та частини фінансових ресурсів на регіональний рівень.

Важливою складовою фінансових ресурсів місцевого самоврядування як об'єктивної економічної реальності, властивої фінансовим системам усіх сучасних цивілізованих держав є бюджетний процес. Він супроводжується появою цілого комплексу нових для держави теоретичних та практичних проблем. Саме тому в навчальних закладах, при підготовці висококваліфікованих спеціалістів, необхідно створювати умови для вивчення головних напрямів та положень такої дисципліни як місцеві фінанси.

Метою вивчення даної дисципліни є засади організації, їх складу та основ управління, виходячи із розмежування функцій і повноважень державних і місцевих органів влади та їх управління.

Економічний зміст дисципліни розкривається через вивчення сутності, складових та засад організації місцевих фінансів, фінансової політики місцевих органів влади, місцевих бюджетів як основи фінансової бази місцевих органів влади, формування дохідної бази місцевих бюджетів, системи видатків місцевих бюджетів, фінансового вирівнювання та бюджетного регулювання, бюджетного процесу на місцевому рівні, світового досвіду організації місцевих фінансів тощо.

Необхідною умовою вивчення даної дисципліни є наявність теоретичних знань з таких дисциплін: «Фінанси», «Місцеві фінанси», «Бюджетна система», «Економіка фінансового сектору», «Фінансове посередництво» тощо.

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та рекомендується до використання у навчальному процесі.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

М.Д. Бедринець

РЕЦЕНЗІЯ
на робочу програму навчальної дисципліни
«Фінансові ресурси місцевого самоврядування»
другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
статус дисципліни: обов'язкова

Необхідність вивчення дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» викликана тим, що в Україні реалізується реформа децентралізації, яка покликана перенести відповідальність за управління територіями на субнаціональний рівень. Реформа децентралізації управління в Україні є однією з основних для зміни старої неефективної системи та підвищення участі громад в управлінні державою. Слід зазначити, що децентралізація управління не є панацеєю і гарантією швидкого покращення якості життя населення у громадах, проте вона суттєво розширює можливості для кращого забезпечення різних територіальних спільнот необхідними послугами та більш якісного використання місцевих ресурсів. Тому обравши найбільш відповідну особливостям країни модель децентралізації вже у середньостроковій перспективі можна очікувати якісних позитивних результатів. Моделі децентралізації можуть бути різними, про що свідчить емпіричний досвід європейських країн.

Метою вивчення даної дисципліни є засади організації місцевих фінансів, їх складу та основ управління, виходячи із розмежування функцій і повноважень державних і місцевих органів влади та їх управління.

Економічний зміст дисципліни розкривається через вивчення сутності, складових та засад організації місцевих фінансів, фінансової політики місцевих органів влади, місцевих бюджетів як основи фінансової бази місцевих органів влади, формування дохідної бази місцевих бюджетів, системи видатків місцевих бюджетів, фінансового вирівнювання та бюджетного регулювання, світового досвіду організації місцевих фінансів тощо.

Необхідною умовою вивчення даного курсу є наявність теоретичних знань з таких дисциплін: «Фінанси», «Місцеві фінанси», «Бюджетна система», «Економіка фінансового сектору», «Фінансове посередництво» тощо.

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та рекомендується до використання у навчальному процесі.

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків

Л.В.Діденко

ЗМІСТ

1. Передмова.....	6
2. Опис навчальної дисципліни	7
2.1 Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.....	7
2.2 Результати навчання.....	8
2.3 Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни.....	8
2.4 Структура навчальної дисципліни.....	9
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	11
4. Критерії оцінювання.....	19
5. Засоби оцінювання.....	23
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	23
7. Рекомендована література.....	25

1. ПЕРЕДМОВА

Необхідність вивчення дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» викликана тим, що в Україні реалізується реформа децентралізації, яка покликана перенести відповідальність за управління територіями на субнаціональний рівень. Реформа децентралізації управління в Україні є однією з основних для зміни старої неефективної системи та підвищення участі громад в управлінні державою. Слід зазначити, що децентралізація управління не є панацеєю і гарантією швидкого покращення якості життя населення у громадах, проте вона суттєво розширює можливості для кращого забезпечення різних територіальних спільнот необхідними послугами та більш якісного використання місцевих ресурсів. Тому обравши найбільш відповідну особливостям країни модель децентралізації вже у середньостроковій перспективі можна очікувати якісних позитивних результатів. Моделі децентралізації можуть бути різними, про що свідчить емпіричний досвід європейських країн.

Відповідно на цьому етапі важливо дати відповіді на головні питання, які стосуються якісного управління фінансами регіонального розвитку, особливо у бюджетно-податковій сфері. Однією із загроз децентралізації є відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців у сфері управління фінансами як на національному, так і на місцевому рівнях. Саме тому програма навчальної дисципліни «Фінанси регіонального розвитку» зорієнтована на формування аналітичних компетенцій у сфері управління фінансами регіонального розвитку і складена на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Метою навчальної дисципліни – набуття знань, оволодіння методами, інструментами та практичними навичками для вирішення спеціалізованих задач управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, прийняття рішень та застосування фінансових інструментів щодо досягнення цілей сталого розвитку регіонів та громад.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти із сутністю та теоретичними основами формування і функціонування систем управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, закономірностями розвитку місцевого самоврядування у розвинених країнах світу (ЄС та ОЕСР);

- навчити здобувачів освіти застосовувати фінансовий інструментарій розвитку регіонів та громад в конкретних умовах економіки України;

- дати майбутнім фінансовим фахівцям знання інституційних передумов розвитку систем місцевого самоврядування;

- сформувати у здобувачів освіти теоретичну і методичну базу, що необхідна для подальшого оволодіння практикою реалізації діяльності з управління регіональним розвитком;

- виробити у здобувачів освіти вміння працювати та аналізувати фінансові аспекти стратегічного та просторового планування регіонів.

Форми організації занять: включають лекційні заняття, семінарські заняття, самостійну та індивідуально-консультаційну роботу.

Форми навчання: денна і заочна.

Методи навчання: розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання у системі Moodle. Зокрема використовуються такі методи, як пояснювально-ілюстративний, пошуковий, проблемний, проблемно-пошуковий, дослідницький тощо.

Організація поточного контролю та підсумкового контролю знань. Поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, участі у тренінгах, підготовки індивідуальних завдань, написання підсумкової контрольної роботи. Підсумковий контроль передбачено проводити у формі екзамену.

2.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність Спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Рівень вищої освіти: другий (доктор філософії)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин –120		Семестр	
		2-й	2-й
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції	
		22 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		78 год.	110 год.
		Індивід.-консультаційна робота	
2	2		
		Форма семестрового контролю: <i>екзамен</i>	

2.1 ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність ініціювати і розробляти інноваційні проекти, та управляти ними.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК1. Здійснювати вибір та оцінку найбільш дієвої фінансової стратегії управління економічним розвитку на макро- та мікро- рівнях.

ФК2. Проводити оцінку публічних фінансів, що відображають діяльність фінансових корпорацій, державних та місцевих органів влади на вітчизняному та міжнародних ринках.

ФК7. Здійснювати аналіз функціонування та розвитку страхового ринку з використанням аналітичних методів діагностики фінансової стану, багатофакторного аналізу та інтегральних моделей діагностики.

2.2 РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання:

ПРН3 Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

2.3 ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.

Передумовами для вивчення дисципліни є вивчення таких дисциплін, як «Фінанси», «Місцеві фінанси», «Бюджетна система», «Економіка фінансового сектору», «Фінансове посередництво» тощо.

Постреквізитами для вивчення дисципліни є вивчення таких дисциплін, як «Фінансова стійкість банківської системи», «Фінансова та банківська ризикологія» тощо.

2.4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для денної форми навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (Теми 1 – 4)					
Тема 1. Сутність, складові та засади організації фінансових ресурсів місцевого самоврядування	2	2	-	10	14
Тема 2. Регіональна фінансова політика	2	2	-	10	14
Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів самоврядування	4	2	2	10	16
Тема 4. Формування доходної бази місцевих бюджетів	2	2	-	10	15
Всього по модулю 1	10	8	2	40	60
Модуль 2 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
Змістовий модуль 2. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ (Теми 5 – 7)					
Тема 5. Джерела фінансів місцевого самоврядування. Система видатків місцевих бюджетів.	4	2	-	12	18
Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання в умовах реалізації реформи бюджетної децентралізації	4	4	-	12	20
Тема 7. Зарубіжний досвід регіональної фінансової політики	4	4	-	14	22
Всього по модулю 2	12	10	0	38	60
Форма контролю – модульна контрольна робота					
Форма підсумкового контролю – залік					
Разом годин з курсу	22	18	2	78	120

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для заочної форми навчання

Змістовні модулі	Кількість годин				
	Лекції	Семінари	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль 1 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (Теми 1 – 4)					
Тема 1. Сутність, складові та засади організації фінансових ресурсів місцевого самоврядування	2	2	-	10	14
Тема 2. Регіональна фінансова політика	-	-	-	15	15
Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів самоврядування	-	-	2	15	15
Тема 4. Формування доходної бази місцевих бюджетів	-	-	-	15	16
Всього по модулю 1	2	2	2	55	60
Модуль 2 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
Змістовий модуль 2. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ (Теми 5 – 7)					
Тема 5. Джерела фінансів місцевого самоврядування. Система видатків місцевих бюджетів.	-	-	-	18	18
Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання в умовах реалізації реформи бюджетної децентралізації	-	-	-	18	18
Тема 7. Зарубіжний досвід регіональної фінансової політики	2	2	-	19	23
Всього по модулю 2	2	2	0	55	60
<i>Форма контролю – модульна контрольна робота</i>					
<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>					
Разом годин з курсу	4	4	2	110	120

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Тема 1. Сутність, складові та засади організації фінансових ресурсів місцевого самоврядування

План лекційного заняття

1. Системи місцевого самоврядування.
2. Моделі фінансового забезпечення регіонального розвитку.
3. Теорія фіскальної децентралізації.
4. Теорія фіскального федералізму.

План семінарського заняття

1. Системи місцевого самоврядування та регіонального управління.
2. Вплив моделей фінансового забезпечення на регіональний розвиток.
3. Шляхи фінансового забезпечення цілей держави та регіонів.
4. Фіскальна децентралізація: Проблеми практичного впровадження.
5. Регіональна політика і моделі фінансового забезпечення

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Системи місцевого самоврядування та регіонального управління.
2. Вертикальна децентралізація: деконцентрація, делегування, деволюція.
3. Фіскальна децентралізація.
4. Теорема децентралізації.
5. Проблеми практичного впровадження фіскальної децентралізації.
6. Теорія фіскального федералізму.
7. Взаємозв'язок між фіскальною децентралізацією і економічним розвитком.

Питання для самоконтролю

1. Передумови виникнення систем місцевого самоврядування.
2. Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделі управління територіальним розвитком.
3. Вертикальна децентралізація: деконцентрація, делегування, деволюція.
4. Фіскальна децентралізація та теорема децентралізації.
5. Проблеми практичного впровадження фіскальної децентралізації.
6. Теорія фіскального федералізму. Взаємозв'язок між фіскальною децентралізацією і економічним розвитком.
7. Регіональне управління та місцеве самоврядування: суть та відмінності фінансового забезпечення.

Рекомендована література:

- Основна [1; 3; 4].
 Допоміжна [8; 9; 10].
 Міжнародні видання [13].
 Інформаційні ресурси Інтернет [22].
 Монографії [27].

Тема 2. Регіональна фінансова політика

План лекційного заняття

1. Державна регіональна фінансова політика: поняття, цілі, завдання.
2. Фінансова політика місцевого самоврядування.
3. Об'єктивна необхідність фінансового вирівнювання.
4. Вертикальні і горизонтальні дисбаланси та фінансове вирівнювання.
5. Інституційне забезпечення фінансової політики регіонів.

План семінарського заняття

1. Державна регіональна фінансова політика: поняття, цілі, завдання.
2. Регіональна фінансова політика.
3. Сфери врядування, що обумовлюють потребу фінансового вирівнювання.
4. Виникнення вертикальних і горизонтальних дисбалансів та їх фінансове вирівнювання.
5. Інституційне забезпечення фінансової політики регіонів.
6. Інститути публічного управління на регіональному та локальному рівнях.
7. Консультаційно-дорадчі та небюджетні інститути сприяння регіональному розвитку.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Застосовувані державою інструменти фінансової підтримки і політики. Сфери впливу державної фінансової політики в регіонах.
2. Делеговані та власні повноваження місцевого самоврядування, фінансове забезпечення їх виконання.
3. Міжнародні інститути місцевого самоврядування. Об'єднані міста та місцеві органи влади. Рада європейських муніципалітетів і регіонів. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи.
4. Інститути публічного управління на регіональному та локальному рівнях.
5. Консультаційно-дорадчі та небюджетні інститути сприяння регіональному розвитку. Офіси реформ з питань децентралізації. Асоціації місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Фінансова політика економічного розвитку держави.
2. Фінансові інструменти реалізації державної регіональної політики.
3. Фінансова політика органів місцевого самоврядування.
4. Фінансові повноваження органів місцевого самоврядування.
5. Роль дорадчих органів у реалізації регіональної фінансової політики.
6. Підходи до формування регіональної фінансової політики та вибір інструментів її реалізації.
7. Пріоритизація фінансування цілей регіонального розвитку.

Рекомендована література:

- Основна [1; 2; 5; 6].
 Допоміжна [10; 11].
 Міжнародні видання [14].
 Інформаційні ресурси Інтернет [22].
 Монографії [28].

Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів самоврядування

План лекційного заняття

1. Місцеві бюджети: сутність та типи.
2. Підходи до класифікації доходів та видатків місцевих бюджетів.
3. Формування та виконання місцевих бюджетів.
4. Регіональні особливості становлення та розвитку міжбюджетних відносин.

План семінарського заняття

1. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування.
2. Особливості формування різних типів місцевих бюджетів.
3. Формування та виконання місцевих бюджетів.
4. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні.
5. Критерії визначення параметрів міжбюджетних відносин.
6. Взаємозв'язок місцевого економічного розвитку та бюджетів місцевого самоврядування.
7. Трансформація бюджетної системи на місцевому рівні в умовах децентралізації.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування.
2. Формування бюджетів областей.
3. Формування бюджетів районів.
4. Формування бюджетів міст обласного значення.
5. Формування бюджетів об'єднаних територіальних громад.
6. Критерії визначення параметрів міжбюджетних відносин.
7. Місцевий економічний потенціал та бюджети місцевого самоврядування.
8. Капіталізація місцевих ресурсів та місцевий бюджет.
9. Трансформація бюджетної системи на місцевому рівні в умовах децентралізації.
10. Оцінка фінансової спроможності місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Особливості бюджетів місцевого самоврядування в системі місцевих бюджетів України.
2. Формування та виконання бюджетів областей.
3. Формування та виконання бюджетів районів.
4. Формування та виконання бюджетів міст обласного значення.
5. Формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад.
6. Параметри міжбюджетних відносин.
7. Використання місцевого економічного потенціалу для збільшення доходів бюджетів місцевого самоврядування.
8. Потенціал капіталізації місцевих ресурсів та місцевий бюджет.
9. Трансформація бюджетної системи на місцевому рівні в умовах децентралізації.
10. Оцінка фінансової спроможності місцевого самоврядування.
11. Перспективи розвитку місцевих бюджетів у процесі реалізації реформи децентралізації.
12. Джерела підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів.
13. Реалізація принципу субсидіарності у реформі фіскальної децентралізації.

План індивідуально-консультаційної роботи

Формування бюджету місцевого самоврядування. Оцінка фінансової спроможності місцевого самоврядування згідно методики оцінювання спроможності ОТГ.

Рекомендована література:

Основна [1; 2; 4; 6].
 Допоміжна [7; 9; 11].
 Міжнародні видання [12].
 Інформаційні ресурси Інтернет [15; 21].
 Монографії [28].

Тема 4. Формування доходної бази місцевих бюджетів

План лекційного заняття

1. Види доходів місцевих бюджетів, їх характеристика.
2. Доходи загального фонду обласних бюджетів та АР Крим.
3. Доходи бюджетів ОТГ.
4. Надходження спеціального фонду місцевих бюджетів.
5. Особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації розвитку.

План семінарського заняття

1. Види доходів місцевих бюджетів, їх характеристика.
2. Доходи загального фонду обласних бюджетів та АР Крим.
3. Доходи бюджетів ОТГ.
4. Надходження спеціального фонду місцевих бюджетів.
5. Особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації розвитку.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Бюджет розвитку і його розподіл.
2. Розподіл Доходи бюджетів ОТГ.
3. Напрями використання спеціального фонду місцевих бюджетів.
4. Бюджетна децентралізація та її вплив на розподіл коштів місцевого бюджету.

Питання для самоконтролю

1. Види доходів місцевих бюджетів, їх характеристика.
2. Доходи загального фонду обласних бюджетів та АР Крим.
3. Доходи бюджетів ОТГ.
4. Надходження спеціального фонду місцевих бюджетів.
5. Особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації розвитку.
6. Бюджет розвитку і його розподіл.
7. Розподіл Доходи бюджетів ОТГ.
8. Напрями використання спеціального фонду місцевих бюджетів.
9. Бюджетна децентралізація та її вплив на розподіл коштів місцевого бюджету.

План індивідуально-консультаційної роботи

Порівняльний аналіз місцевого бюджету в умовах реформи децентралізації.
 Раціональне використання бюджету ОТГ.

Рекомендована література:

Основна [1; 3; 4].
 Допоміжна [7; 10].
 Міжнародні видання [14].
 Інформаційні ресурси Інтернет [22].
 Монографії [29].

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Тема 5. Джерела фінансів місцевого самоврядування. Система видатків місцевих бюджетів

План лекційного заняття

1. Доходи місцевих бюджетів.
2. Місцеві податки і збори.
3. Видатки місцевих бюджетів.
4. Програмно-цільовий метод формування місцевих бюджетів.

План семінарського заняття

1. Доходи місцевих бюджетів.
2. Основні засади справляння місцевих податків і зборів.
3. Емісія муніципальних облігацій.
4. Зарубіжний досвід випуску облігацій місцевих позик.
5. Видатки місцевих бюджетів.
6. Застосування бюджетної класифікації.
7. Особливості формування бюджету розвитку.
8. Програмно-цільовий метод формування місцевих бюджетів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Закріплені доходи місцевих бюджетів.
2. Адміністрування місцевих податків та зборів.
3. Емісія муніципальних облігацій.
4. Зарубіжний досвід випуску облігацій місцевих позик.
5. Організація випуску муніципальних облігацій.
6. Формування бюджетних запитів та програм.
7. Аналіз видатків місцевих бюджетів та їх впливу на економічний розвиток регіонів.

Питання для самоконтролю

1. Перелік доходів місцевих бюджетів.
2. Доходний потенціал різних адміністративно-територіальних утворень: села, ОТГ, району, області.
3. Основні засади справляння місцевих податків і зборів.
4. Можливості випуску муніципальних облігацій.
5. Зарубіжний досвід випуску облігацій місцевих позик.
6. Напрямки використання залучених через облігації фінансових ресурсів.
7. Повноваження місцевого самоврядування та видатки місцевих бюджетів.
8. Застосування бюджетної класифікації.
9. Особливості формування бюджету розвитку.
10. Програмно-цільовий метод формування місцевих бюджетів.

План індивідуально-консультаційної роботи

Порівняльний аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів за допомогою boost-аналізу. Оцінка ефективності бюджетних програм. Результативні показники їх виконання для місцевих бюджетів.

Рекомендована література:

Основна [2; 3; 4].

Допоміжна [7; 10].
 Міжнародні видання [13].
 Інформаційні ресурси Інтернет [22].
 Монографії [29].

Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання в умовах реалізації реформи бюджетної децентралізації

План лекційного заняття

1. Методологія фінансового вирівнювання регіонів.
2. Фінансова спроможність регіонів.
3. Бюджетний процес на регіональному рівні.
4. Публічні закупівлі в органах місцевого самоврядування.

План семінарського заняття

1. Методологія фінансового вирівнювання регіонів.
2. Методика оцінки фінансової спроможності регіонів.
3. Умовні та безумовні трансферти як елементи централізованої та децентралізованої системи управління регіонами.
4. Бюджетний процес на регіональному рівні.
5. Бюджетний календар.
6. Публічні закупівлі в органах місцевого самоврядування.
7. Планування публічних закупівель.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Фінансова спроможність громад та регіонів.
2. Ефекти для економіки регіонів від умовних та безумовних трансфертів.
3. Бюджетний процес та закупівлі в органах місцевого самоврядування
4. Виконання, звітування про бюджет. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства.
5. Види процедур закупівель та особливості їх застосування.
6. Допорогові закупівлі.

Питання для самоконтролю

1. Фінансове вирівнювання регіонів: сутність, доцільність та форми здійснення.
2. Застосування методики оцінки фінансової спроможності регіонів.
3. Умовні та безумовні трансферти як елементи централізованої та децентралізованої системи управління регіонами.
4. Бюджетний процес на регіональному рівні.
5. Бюджетний календар.
6. Порядок формування бюджету.
7. Порядок внесення змін до бюджету.
8. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства.
9. Особливості здійснення публічних закупівель в органах місцевого самоврядування.
10. Планування публічних закупівель.

Рекомендована література:

Основна [1; 2; 5].
 Допоміжна [7; 11].
 Міжнародні видання [12].
 Інформаційні ресурси Інтернет [18].
 Монографії [29].

Тема 8. Зарубіжний досвід регіональної фінансової політики

План лекційного заняття

1. Особливості формування бюджету ЄС та регіональна політика.
2. Основні інституції управління фінансами та територіальна організація ЄС.
3. Еволюція пріоритетів фінансування регіональної політики ЄС.
4. Сучасні інструменти фінансування регіональної політики ЄС.
5. Механізми та спеціальні інструменти фінансування регіонального розвитку ЄС.

План семінарського заняття

1. Особливості формування бюджету ЄС та регіональна політика.
2. Основні інституції управління фінансами та територіальна організація ЄС.
3. Створення інструментів регіонального розвитку та еволюція пріоритетів фінансування регіональної політики ЄС.
4. Сучасні інструменти фінансування регіональної політики ЄС.
5. Європейський фонд регіонального розвитку.
6. Європейський соціальний фонд.
7. Фонд згуртування.
8. Механізми та спеціальні інструменти фінансування регіонального розвитку ЄС.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

На основі даних Євростату зробити профіль країни за такими пунктами.

1. Територіальна структура країни за NUTS (кількість регіонів NUTS2 і NUTS3).
2. Рівень розвитку регіонів за GDP (ВВП) - використовувати показник GDP відносно середнього по ЄС.
3. Рівень і напрями фінансування з європейських структурних фондів: ERDF, ESF, CF на період 2014-2020 рр.
4. Порівняння обсягів фінансування із ERDF, ESF, CF та національного бюджету.
5. Обсяг коштів, що перераховуються до бюджету ЄС за рахунок основних джерел, та їх частку у % до ВВП.

Питання для самоконтролю

1. Джерела доходів бюджету ЄС
2. Розподіл видатків бюджету та політика згуртування.
3. Основні інституції управління фінансами та територіальна організація ЄС.
4. Створення інструментів регіонального розвитку та еволюція пріоритетів фінансування регіональної політики ЄС.
5. Сучасні інструменти фінансування регіональної політики ЄС.
6. Напрями фінансування Європейського фонду регіонального розвитку.
7. Напрями фінансування Європейський соціальний фонд.
8. Фонд згуртування.
9. Механізми та спеціальні інструменти фінансування регіонального розвитку ЄС.

Рекомендована література:

- Основна [1; 3; 4].
 Допоміжна [7; 9].
 Міжнародні видання [13; 14].
 Інформаційні ресурси Інтернет [22].
 Монографії [29].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання за навчальну дисципліну «Фінансові ресурси місцевого самоврядування», представлено у табл. 4.1 та табл. 4.2.

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 – 22 балів				Контрольний захід № 1 – 10 балів	Екзамен – 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів = 100 балів
Загальна кількість балів за модулем № 1	12						
Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4			
Відповідь на семінарських заняттях	3	3	3	3			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Модулі	Модуль 2 – 28 бали			Контрольний захід № 2 – 10 балів			
Загальна кількість балів за модулем № 2	9						
Теми	Т. 5	Т. 6	Т. 7				
Відповідь на семінарських заняттях	3	3	3				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Індивідуальна робота	4						
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5						

Таблиця 4.2

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування» Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 – 17 балів				Контрольний захід № 1 – 10 балів	Екзамен – 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів = 100 балів
Загальна кількість балів за модулем № 1	7						
Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4			
Відповідь на семінарських заняттях	7	-	-	-			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Модулі	Модуль 2 – 33 бали			Контрольний захід № 2 – 10 балів			
Загальна кількість балів за модулем № 2	7						
Теми	Т. 5	Т. 6	Т. 7				
Відповідь на семінарських заняттях	-	-	7				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Індивідуальна робота	11						
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5						

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти
на семінарських заняттях та самостійної роботи**

Для денної (заочної) форми навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3 (7)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом з теми, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2 (2-6)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом з теми, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом з теми на достатньому рівні, однак фрагментарно (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
0	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або володіє навчальним матеріалом лише на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Формою проміжного поточного контролю є контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі та оцінюється від 0 до 10 балів.

Таблиця 4.4

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	6 (2×3)
Тестовий блок	4 (4×1)
Всього	10

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі теоретичні питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1-1,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.6

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Відповідь вірна	1
Відповідь невірна	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота проводиться у формі підготовки презентацій результатів наукових досліджень з обраної тематики.

Таблиця 4.7

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

Для денної (заочної) форми навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання
4 (11)	У повному обсязі тематику розкрито. При цьому використано актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовано думки та зроблено узагальнені підсумки.
3 (3-11)	В основному розкрито зміст питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

2	Фрагментарне висвітлення питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), присутні неточності та помилки.
1	Неправильна відповідь, допущено істотні помилки, оперування неактуальною інформацією.
0	Роботу не виконано.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.8):

Таблиця 4.7

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктив но-варіативний)	добре
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктив ний)	задовільно
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-49	FX	незадовільн о з можливіст ю повторного складання семестрово го контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	
------	---	--	--	--

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (для навчальної дисципліни, що вивчається протягом одного, двох і більше семестрів з підсумковим контролем у формі екзамену):

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Фінансові ресурси місцевого самоврядування», є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- командні тренінги (проекти);
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE УДФСУ;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- аспірантські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у формі семінарських занять, індивідуально-консультаційної роботи, контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Склад регіональних фінансових Інститутів.
2. Нормативно правове-регулювання регіональних фінансів.
3. Етапи розвитку місцевих бюджетів України.
4. Місцеві бюджети як складова бюджетної системи.
5. Сутність та склад місцевих податків.
6. Склад дохідної бази місцевих бюджетів.
7. Видатки місцевих бюджетів.
8. Структура та принципи побудови бюджетної системи України.
9. Проблеми реформування місцевого оподаткування.
10. Пріоритетні напрямки витрачання коштів місцевих бюджетів.
11. Інвестиційна складова місцевих бюджетів.
12. Фінансова незалежність місцевого самоврядування.
13. Поняття та склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

14. Місцеві позики та їх розвиток в Україні.
15. Роль малого підприємництва у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.
16. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування.
17. Проблеми зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування.
18. Місце податкових надходжень при формуванні дохідної частини місцевих бюджетів.
19. Теоретичні основи формування видаткової частини місцевих бюджетів.
20. Програмно-цільовий метод бюджетного планування: суть, етапи, показники, переваги та недоліки.
21. Розпорядники бюджетних коштів.
22. Процес виконання місцевих бюджетів за видатками.
23. Бюджетне планування: суть, завдання, методи.
24. Доходи загального фонду місцевого бюджету.
25. Видатки загального фонду місцевого бюджету.
26. Доходи спеціального фонду місцевого бюджету.
27. Видатки спеціального фонду місцевого бюджету.
28. Бюджет розвитку.
29. Переваги та недоліки забезпечення суспільних послуг за рахунок видатків місцевих бюджетів.
30. Бюджетна програма та її складові. Паспорт бюджетної програми.
31. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації.
32. Сутність та механізм фінансового вирівнювання.
33. Поняття та види бюджетних трансфертів.
34. Принципи розподілу субвенцій на освіту.
35. Принципи розподілу субвенцій на медицину.
36. Розподіл субвенцій на соціально-економічний розвиток.
37. Порядок визначення обсягів дотацій вирівнювання.
38. Реформування міжбюджетних відносин в Україні.
39. Зміст та структура бюджетного процесу на місцевому рівні.
40. Місцеві фінансові органи, їх завдання, функції та повноваження.
41. Казначейська система обслуговування місцевих бюджетів.
42. Календар бюджетного процесу на місцевому рівні.
43. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження.
44. Система місцевих фінансових органів в Україні.
45. Забезпечення прозорості та відкритості бюджетного процесу.
46. Взаємозв'язок економіки регіону та місцевих фінансів.
47. Галузева децентралізація в Україні.
48. Державний фонд регіонального розвитку.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Сунцова О. О. Місцеві фінанси України. Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. 3-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2019. 488 с.
2. Данилишин Б. М., Пилипів В.В. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України. Регіональна економіка. 2016. №1. С.5-11.
3. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук]. К., 2017. 121 с.
4. Настільна книга голови ОТГ. Місцеві фінанси / Проектний офіс секторальної децентралізації (проект «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку (EDGE). 43 с.
5. Фінансові інструменти: емісія муніципальних облігацій : наук.-практ. посіб. / В. І. Козак, С. О. Москвін, В. В. Посполітак. К. : DESPRO, 2019. 142 с.

Допоміжна:

6. Сокирко О. С., Плахотнюк В. В. Аналіз стану доходів місцевих бюджетів при реалізації реформи бюджетної децентралізації. Бізнес Інформ. 2019. №7. С. 304–311.
7. Теоретичні та прикладні засади стратегічного управління економічними процесами на регіональному рівні : монографія / Є. Г. Матвійшин ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. 295 с.
8. Гел Й. Міста для людей. К.: Основи, 2018. 280 с.
9. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України Б.Є. Патона. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. К. : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016. 72 с.
10. Цілі сталого розвитку: Україна: національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с.
11. Фінансові інструменти: операції з облігаціями : науково-практичний посібник / В. І. Козак, С. О. Москвін, В. В. Посполітак. К. : DESPRO, 2019. 132 с.

Міжнародні видання:

12. Pylypiv V. Decentralization in Ukraine: territorial and fiscal prospects. Regional Innovations Journal. 2016, 1, P. 21-27. URL: <http://irn.center/2016-1-regional-innovations-journal/>
13. Glaeser, Edward L., and Matthew E. Kahn. 2004. Sprawl and Urban Growth. In Handbook of Regional and Urban Economics, Vol. IV, ed. J. V. Henderson and J.-F. Thisse. Elsevier.
14. (OECD, 2015) Governing the City. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226500-en>.

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

15. Відкритий бюджет: <https://openbudget.gov.ua/>
16. Державна фіскальна служба України: <http://sfs.gov.ua/>
17. Державний фонд регіонального розвитку: <http://dfrr.minregion.gov.ua/>
18. Децентралізація в Україні: [http:// https://decentralization.gov.ua/](http://https://decentralization.gov.ua/)
19. Єдиний веб-портал використання публічних коштів: <https://spending.gov.ua/new/>.
20. Єдиний державний веб-портал відкритих даних: <https://data.gov.ua/>
21. Міністерство розвитку громад та територій України: www.minregion.gov.ua
22. Міністерство фінансів України: www.mof.gov.ua.
23. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
24. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова: <http://www.razumkov.org.ua>.
25. Boost initiative: <http://boost.worldbank.org/boost-initiative>
26. Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/home?>

Монографії:

27. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [Монографія] / І.С. Волохова. Одеса: Атлант, 2014. 462 с.
28. Формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів: монографія. Мельник Л.М., Дума В.Л. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 216 с.
29. Фінансове забезпечення розвитку місцевого самоврядування в Україні: монографія / [М. П. Бадида та ін.] ; за заг. ред. Д. В. Гризоголазова ; ДВНЗ "Київ. нац. [екон.] ун-т ім. В. Гетьмана", ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород : Патент, 2017. 399 с.